

практику державного управління. Для використання концепції некомерційного маркетингу в державному управлінні особливо важливо те, що в ній обґрунтовується соціальна спрямованість маркетингу. Відтак саме характеристики державного маркетингу як некомерційного визначають мету його застосування в державному управлінні як досягнення визначеної вигоди, створеної для суспільства загалом або для окремих груп населення. Ця користь і називається соціальним ефектом маркетингової діяльності держави. Серед напрямів подальших досліджень найбільш перспективними слід вважати розробку клієнталістської моделі державного управління в контексті застосування принципів некомерційного маркетингу та використання останніх для ринкової переорієнтації всієї системи державного управління.

Література

1. Андреев С.Н. Маркетинг некоммерческих субъектов / С.Н. Андреев. – М. : Финпресс, 2002. – 320 с.
2. Андреев С.Н. Основы некоммерческого маркетинга / С.Н. Андреев, Л.Н. Мельниченко. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – 256 с.
3. Котлер Ф. Стратегический маркетинг некоммерческих организаций / Ф.Котлер, А.Андреасен // Теория маркетинга / [под ред. М. Бейкера]. – СПб. : Питер, 2002. – С. 372–399.
4. Котлер Ф. Основы маркетинга / [Ф. Котлер, Г. Армстронг, Дж. Сондерс, В. Вонг]. – 2-е европ. изд. – К. ; М. ; СПб. : Вильямс, 1998. – 1056 с.
5. Макконнелл К. Экономикс: принципы, проблемы и политика : пер. с англ. / К. Макконнелл, С. Брю. – М. : Прогресс, 1992. – Т. 1. – 586 с.
6. Панкрухин А.П. Маркетинг / А.П. Панкрухин. – М. : Омега-Л, 2002. – 656 с.
7. Ромат Є.В. Маркетинг у державному управлінні / Є.В. Ромат // Маркетинг в Україні. – 2003. – № 4. – С. 32–35.
8. Фомичев А.Н. Административный менеджмент / А.Н. Фомичев. – М. : Дашков и К, 2003. – 228 с.
9. Шекова Е.Л. Особенности маркетинга благотворительной деятельности / Е.Л. Шекова // Вестник Московского университета. – Сер. 21 : Управление (государство и общество). – 2007. – № 1. – С. 78–85.
10. Юрьева Т.В. Некоммерческие организации: экономика и управление : учеб. пособие. / Т.В. Юрьева. – М. : Рус. деловая лит., 1998. – 224 с.
11. Kotler F. Broadening the Concept of Marketing / F. Kotler, S. Levy // Journal of Marketing. – 1969. – January. – P. 10–15.

УДК 351.858:078.2

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Степанов В.Ю.

доцент кафедри філософії та політології
Харківська державна академія культури

Annotation

In the article informative space as object of management of informative policy, the mechanisms of forming and realization of state informative policy on the modern stage are considered.

Анотація

У статті розглянуто інформаційний простір як об'єкт керування інформаційної політики, механізми формування та реалізації державної інформаційної політики на сучасному етапі.

Ключові слова

Інформаційний простір, державна інформаційна політика, керування, комунікації, інформаційні технології.

I. Вступ

Якщо в традиційних підходах до інформаційної політики немає необхідності знову

ставити питання про природу інформації та форми її виявлення в сучасному світі, то визнання інформаційного простору як фактора глобальних змін на сучасних рівнях соціальної модернізації робить відповідь на це питання ключовим для реального вибудовування стратегій діяльності та формування державної політики в інформаційному полі. Предметом аналізу в цьому випадку стають елементи інформаційного процесу, які, з одного боку, визначають конкретний зміст інформації, а з іншого – дають змогу характеризувати інформаційний простір у цілому як політичний. Умовами існування такого явища як інформаційна політика є інтерактивна форма інформаційних технологій, особливий зміст яких може бути інтерпретований як виробництво та відтворення гуманітарного знання і як особливий тип

суб'єкта, що приймає певні правила взаємодії з іншими учасниками процесу. При цьому вибір форм їх практичної поведінки в інформаційному середовищі й способів оволодіння процедурами діяльності прямо пов'язаний із використанням механізмів формування та реалізації державної інформаційної політики. Це й зумовлює актуальність нашої статті.

II. Постановка завдання

Мета статті – зробити теоретичне обґрунтування інформаційного простору як об'єкта керування інформаційної політики, показати деякі механізми формування та реалізації державної інформаційної політики на сучасному етапі.

III. Результати

Інформаційний простір завдяки своїй транскордонності та віртуальному характеру виступає в сучасному світі як одна з основних сфер інтеграції людського співтовариства у світових масштабах. Інформаційний простір трансформує склад суспільства та змінює характер і зміст соціально-політичних відносин у всіх сферах – політиці, культурі, науці, релігії та ін. Питаннями взаємодії суб'єктів в інформаційному суспільстві, обміну інформацією всередині суспільства, інформації, призначеної для використання суб'єктами інформаційної сфери, інформаційної інфраструктури займалися зарубіжні дослідники, такі як: Д. Белл, Дж. Бенігер, З. Бжезинський, Р. Брейтштейн, Е. Дж. Вільсон, В. Дайзард, Р. Дарендорф, Д. Естер, А. Етціоні, Г. Кан, Е. Карвонен, М. Кастельс, С. Леш, М. Маклуен, Дж. Мартін, Й. Масуда, К. Мей, Дж. Нейсбіт, Ф. Родрігес, Т. Розак, Т. Стоуньєр, Д. Тапскот, О. Тоффлер, А. Турен, Ф. Уебстер, Ф. Феррароті та ін.

В Україні предметне поле досліджень у рамках проблематики “інформаційне суспільство” розробляли у своїх різнопланових працях В. Андрущенко, І. Бойченко, О. Голубуцький, В. Гондюл, Л. Губерський, Н. Джинчарадзе, В. Діденко, Д. Дюжев, М. Згуровський, М. Зелінський, В. Князев, А. Колодюк, В. Кравець, В. Кремінь, С. Кузнєцов, В. Кухаренко, В. Кущерець, В. Лях, Є. Макаренко, І. Надольний, В. Недбай, В. Нечитайло, Б. Новіков, В. Павлов, Г. Піскорська, В. Рижко, О. Рубанець, І. Сергієнко, Л. Сохань, Є. Суліма, Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, В. Федотова, В. Фурашев, О. Шевчук, В. Щербина, В. Щетинін, Т. Ящук та ін.

Слід відзначити, що не менш важливе значення мають праці О. Амоші, Б. Андрушківа, Л. Бакаєва, В. Бакуменка, І. Бачило, М. Будко, П. Гураля, М. Данилюка, А. Дєтряря, М. Дітківської, Л. Донець, І. Древицької, О. Крюкова, Б. Кухти, М. Лесечка, А. Ліпенцева, В. Лугового, Я. Малика, І. Надольного, Н. Нижник, В. Пічі, Г. По-

чепцова, І. Розпутенка, А. Чемериса, Н. Черниш, С. Чистова, О. Шевчука, Л. Шкляра та інших дослідників.

У багатьох працях було показано, що специфіка інформаційного простору виражається в появі нового типу суб'єктів діяльності, як нових, так і трансформованих старих. Набір цих суб'єктних позицій, інтереси та установки стосовно інформаційного поля створили базові умови для виникнення феномену сучасності, що держав назву – “інформаційна політика”, і дали змогу розглянути цю тему із сучасних позицій з урахуванням досвіду перших спроб застосування механізмів реалізації державної інформаційної політики.

Інформаційна політика – це особлива сфера життєдіяльності людей щодо актуалізації та реалізації своїх інтересів у суспільстві за допомогою формування, перетворення, зберігання та передачі всіх видів інформації, відтворення й поширення інформації, що задовольняє інтереси соціальних груп і суспільних інститутів. Виражаючи сутність інформаційної політики через категорію “інформаційна влада”, можна говорити про те, що “інформаційна політика – це здатність і можливість суб'єктів політики впливати на свідомість, психіку людей, їх поведінку та діяльність в інтересах держави й цивільного суспільства за допомогою інформації” [4]. “Інформаційна політика” у цьому, власне, управлінському контексті при всьому різноманітті можливих інтересів звичайно зводиться до суто кількісного контролю за протіканням інформаційних потоків. На підставі кількісних показників будуються твердження про більшу або меншу інформаційну відкритість того чи іншого суб'єкта.

Для сучасного інформаційного простору як об'єкта керування державної інформаційної політики (далі – ДІП) характерна наявність прихованих об'єктів і зв'язків, виявлення та облік яких у процесі планування й реалізації керуючих інформаційних впливів утруднений, а часом і неможливий. Водночас постійний розвиток засобів і технологій інформаційного керування у поєднанні з використанням сучасних керуючих впливів у сфері політики, економіки та культури робить інформаційний простір досить керованим об'єктом [5].

З одного боку, загальною ознакою об'єкта, що може розглядатися як сучасний об'єкт ДІП, є будь-яка форма використання інформації в його функціонуванні. Об'єктом ДІП є будь-який об'єкт соціальної та політичної сфери суспільства, відносно якого можливе застосування керуючого інформаційно-психологічного, або іншого (політичного, економічного тощо) впливу з боку органів державної влади та керування, результатом яко-

го буде модифікація його властивостей як інформаційної системи [1].

Об'єктом сучасної ДІП може стати будь-який компонент або сегмент інформаційно-психологічного простору. Основними структурними елементами інформаційного простору суспільства, на які має здійснюватися керуючий вплив при реалізації ДІП, є суб'єкти, що реалізують і здійснюють масове інформування, використовуючи засоби масової інформації (ЗМІ) та масові комунікації (МК), а також суб'єкти, що активно актуалізують свої інтереси в інформаційному просторі та генерують значущі в масштабах сучасного суспільства інформаційні потоки.

З іншого боку, сучасними суб'єктами ДІП є органи державної влади та керування, до компетенції яких входить регулювання соціально-політичних відносин в інформаційно-психологічній сфері, а також недержавні суб'єкти відповідної діяльності, що залучаються органами державної влади та керування для розв'язання завдань державного регулювання в інформаційно-психологічній сфері.

Об'єктами керування в інформаційному просторі суспільства для суб'єктів, що реалізують ДІП, виступають усі елементи та системи, що існують у цьому просторі. Розходження між ступенем і формою впливу визначаються індивідуальними властивостями та особливостями об'єктів керування та їх значущістю для цілей і завдань сучасної ДІП. Так, значущість суспільно-політичних об'єднань, партій та організацій як об'єкта керування силами й засобами ДІП різко зростає в період, що передуює виборам в органи державної влади, що ми й спостерігаємо сьогодні. При сучасній реалізації керуючих впливів на елементи та системи інформаційного простору суспільства в рамках ДІП необхідно використати систематизацію об'єктів керування, що дає змогу розподілити види, форми, характер і засоби керування [3].

Управлінським завданням ДІП є: контроль за інформаційними процесами й потоками, їх інформаційне та правове регулювання, у тому числі шляхом регулювання суспільних відносин у сфері інформаційного обміну; забезпечення захисту інформації та інформаційних ресурсів, а також формування інформаційного поля й створення інформаційних потоків, характер і зміст яких відповідає сучасним цілям і завданням органів державної влади та національних інтересів держави щодо збереження соціальної й політичної стабільності в суспільстві, розвитку культури, науки та інших соціально значущих завдань [2].

Керування об'єктами в рамках ДІП сучасної демократичної держави має здійснюватися за принципами інформаційної відк-

ритості та рівноправної інтерактивної комунікації. Інформація та цілеспрямоване активне ставлення до неї мають розглядатися як привід для комунікації між різними суб'єктами. В цьому контексті зрозуміло, що інформаційна відкритість, наприклад, означає зовсім не кількість розповсюдженої зовні інформації, а установку на безперервну комунікацію з іншими суб'єктами інформаційного процесу, що, власне кажучи, і становить суть сучасної інформаційної політики. Важливо, однак, розуміти, що мова йде не про комунікацію взагалі, а про певний тип комунікативної дії. Його базовою характеристикою, з погляду політики, буде якість інтерактивності.

Проблема інтерактивності, тобто розгляду комунікації як процесу взаємного розуміння, рефлексії та утворення змістів, була уведена в науковий і практичний обіг в 1970-х рр. – не без впливу праць німецького філософа Ю. Хабермаса, що розглядав простір комунікації як основний політичний фактор сучасної світобудови [7]. Очевидно, відіграв свою роль злам 1960–1970-х рр. – період, коли соціальна критика масової інформації та пов'язаних із нею явищ досягла свого піка.

Таким чином, умовами сучасного існування такого явища як "інформаційна політика" є інтерактивна форма комунікації, особливий її зміст, що може бути інтерпретований і як виробництво та відтворення гуманітарного знання, і як особливий тип суб'єкта, що приймає певні правила взаємодії з іншими учасниками комунікації. У свою чергу, індивідуалізація учасників процесу, вибір форм їх практичної поведінки в інформаційному середовищі та способів оволодіння процедурами діяльності прямо пов'язані з використанням інформаційних технологій [6].

Як і у випадку з терміном "інформаційна політика", термін "інформаційні технології" має кілька змістів. У звичайному розумінні за ним приховуються відомості про технічну інфраструктуру, застосовувану при роботі з інформаційними комплексами, або значення терміна зводиться до сукупності електронних носіїв інформації. Оскільки мова йде про технології, пов'язані з пошуком, обробкою та використанням інформації, то, можна виділити, дві її універсальні ознаки: процедурність – набір систематично повторюваних операцій, які здійснюються незалежно від конкретної ситуації використання технології, і відтворюваність – можливість застосовувати технологію багаторазово й з тими ж результатами, як у всіх інших випадках її застосування, що будуть мати специфічне наповнення, пов'язане з природою та логікою самої інформації. При цьому контекст інформаційної політики дає змогу визначити

зміст поняття, виходячи із суті процесів, що відбуваються в сучасному інформаційному полі.

Навні способи та форми застосування інформаційних технологій відображають, насамперед, певні інтереси різних учасників (суб'єктів) інформаційної політики. Конкретний напрям "використання" сучасних інформаційних можливостей і потенціалу масової комунікації свідчить про характер інформаційно-політичних інтересів, реалізованих у цьому просторі.

Повертаючись до логіки інформаційного простору та інформаційної політики, можна помітити, що будь-яка технологія роботи є непрямю, а часто й прямою ознакою позиціонування щодо можливого спектра політичних ідей і концепцій. Цілком зрозуміло, що прагнення до повнішого контролю над змістом і протіканням інформаційних потоків стає одним із головних завдань ДІП на сучасному етапі.

Розглядаючи концепцію ДІП, неважко ідентифікувати й загальнополітичне "забарвлення" суб'єктів інформаційного простору. Зовсім безглуздо намагатися розв'язати цю ситуацію за рахунок суто технічної модернізації, тобто поліпшення якості технічного оснащення, або підвищення комп'ютерної грамотності, або впровадження найсучасніших технологічних засобів для зберігання та переробки інформації – у вигляді баз даних, способів обліку та опису, систем дистанційного навчання тощо. Справа зовсім в іншому, будь-яка сучасна техніка буде використовуватися у вигляді відтворювального ротапринта не тому, що іншого не можуть або не вміють, а тому, що в основі такої політичної свідомості лежить подання інформації як дублікату соціальної реальності. Цей факт, у свою чергу, робить зненацька актуальним, що здавалося раніше академічним, питання про зміст понять "інформація" та "інформаційна політика" і повертає нас до теми гуманітарного знання як основного наповнення інформаційного процесу в сучасному суспільстві. Широко поширена думка, що використання інноваційних технік рано чи пізно приводить до зрушень у свідомості. Якщо б це було так, напевно, весь світ не обговорював би сьогодні такі специфічні для сучасності проблеми, як військові конфлікти, ядерна зброя, терористичні угруповання тощо.

IV. Висновки

Поєднання інформаційно-технологічних, інформаційно-політичних і власне соціальних процесів і підходів у рамках одного простору веде до формування неймовірної безлічі інтересів, цінностей і способів комунікації, що й створює умови для політики, будучи одночасно ресурсною базою для створення нових напрямів ДІП.

На сучасному етапі відбувається безперервне оновлення процесів як формування, так і реалізації державної інформаційної політики під впливом таких основних факторів: ідеології інформаційного суспільства; економічної, політичної, інформаційної, культурно-ідеологічної глобалізації; геополітичної конкуренції в інформаційно-психологічному просторі; інформаційного протиборства та інформаційно-психологічної війни.

Державна інформаційна політика, як діяльність державних органів влади з підтримки національних інтересів України в інформаційно-психологічній сфері, має реалізовувати свої функції державного управління системою соціально-політичних відносин суспільства за допомогою визначених чинним законодавством методів, процедур і технологій інформаційно-психологічного впливу на індивідуальну та масову свідомість громадян, окремих соціальних груп, соціальних систем і всього сучасного суспільства в цілому.

Логіка розвитку суспільства та держави потребує не тільки вдосконалення державного управління за допомогою його інформатизації, а й модернізованої стратегії державного управління в період глобального розвитку інформаційного суспільства.

Задля формування відкритого інформаційного суспільства на основі розвитку єдиного інформаційного простору цілісної держави та його інтеграції у світовий інформаційний простір з урахуванням національних особливостей та інтересів треба активізувати проведення активного діалогу держави з громадянами, громадськими об'єднаннями, приватним сектором тощо. При цьому необхідно зберігати за державою роль головного "ідеолога" у визначенні пріоритетів щодо здійснення ДІП.

Обов'язковими складовими ДІП мають бути такі: визначення щодо зростання техніко-технологічної бази України в інформаційному суспільстві за рахунок розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури та національних інформаційних ресурсів; вирішення проблем соціальної, правової, психологічної та моральної підготовки українського суспільства до життя в умовах глобального інформаційного суспільства.

Аналізуючи сучасну ДІП як двоєдиний процес (постійне формування та реалізація), треба розглядати цю політику як вирошення стратегічного курсу держави в сучасній інформаційній сфері, а її реалізацію – як державне управління сучасною інформаційною сферою.

Визнаючи державне управління одним із важливих чинників інтеграції різноманітних сфер суспільного життя, забезпечення цілісності, стабільності та поступового розвитку

суспільства, необхідно дослідити проблеми щодо нових моделей державного управління, адекватних сучасному стану суспільства, ефективності державного управління та наукового супроводження державного управління.

Література

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
2. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09.01.2008 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
3. Руководящие принципы политики совершенствования государственной информации, являющейся общественным достоянием / [под. ред. П.Ф. Улиром]. – Париж: ЮНЕСКО, 2004. – 39 с.
4. Попов В.Д. Государственная информационная политика: состояние и проблемы формирования. Массовые информационные процессы в современной России: очерки / В.Д. Попов; [отв. ред. А.В. Шевченко]. – М.: Изд-во РАГС, 2002.
5. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: навч. посіб. / Г.Г. Почепцов, С.А. Чукут. – К.: Знання, 2006. – 663 с.
6. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації / Г.Г. Почепцов. – К.: Київський університет, 1999. – 308 с.
7. Хабермас Ю. Производительная сила коммуникации / Ю. Хабермас // Демократия, разум, нравственность. – М., 1992.

УДК 351/354:338.242

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

Шатило О.А.

аспірант Національної академії державного управління при Президентові України

Annotation

In the article progress of innovative activity trends are explored in the world and the modern condition is exposed of domestic innovative sphere. Also mechanisms of government regulation and stimulation are under analyses. The features of economic map of the world are exposed on a strategic prospect. Outlined perspective directions of technologies development in the global measuring and Ukraine's possibilities are analyzed in the noted sphere.

Анотація

У статті досліджено тенденції розвитку інноваційної діяльності у світі, висвітлено сучасний стан справ у вітчизняній інноваційній сфері та механізми її державного регулювання і стимулювання. Розкрито особливості економічної карти світу щодо стратегічних перспектив. Окреслено перспективні напрями розвитку технологій у глобальному вимірі та проаналізовано можливості України у зазначеній сфері.

Ключові слова

Державне регулювання, інноваційна діяльність, інноваційна політика, технологічні уклади, інтеграційні процеси.

I. Вступ

За останні десятиліття міжнародна економічна діяльність значно активізувалась. На економічній карті світу з'явилися нові індустріальні країни, що на сьогодні перетворились у локомотиви світового економіч-

ного розвитку. Крім того, почала формуватись група країн з ознаками постіндустріальної моделі розвитку, основним засобом виробництва якої є інформація. Такого динамізму геоекономічним процесам, за твердженням багатьох дослідників, надали глобалізаційні процеси, та основна складова їх економічного блоку – переміщення фінансових ресурсів у формі іноземних інвестицій і новітніх технологій. Завдяки виваженій інтеграційній політиці нещодавні, в історичному вимірі аутсайтери перетворились на індустріально розвинуті країни, які стали потужними гравцями на світовому ринку.

Якщо ж проаналізувати, навіть поверхнево, розвиток України від моменту здобуття незалежності до сьогодні, можна резюмувати, що він відбувався в бік занепаду. Ні очікувана лібералізація, ні ринкове середовище, до прискореного впровадження яких так наполегливо підштовхували іноземні експерти з Міжнародного валютного фонду, ні інші “незаангажовані, ринкові” структури не змогли вирівняти економічну ситуацію, а лише цілком розладнали сформовану, індустріально розвинуту економічну систему, перевівши державу з двадцятки найрозвинутіших країн світу, куди вона входила на початку 1990-х рр., далеко за межі сотих місць. Вітчизняна науково-дослідна робота знаходиться у жалюгідному стані, кількість науковців скоротилась утричі, розірвався